

A SZÖVEGTAN TÁRSTUDOMÁNYAINAK EGYMÁSHOZ ÉS A SZEMIOTIKAI SZÖVEGTANHOZ VALÓ VISZONYÁRÓL (GONDOLATOK EGY DISZKUSSZIÓ ELINDÍTÁSÁHOZ)

PETŐFI S. JÁNOS

0. Ahhoz, hogy a szövegtani kutatás azon a fázison túllépessen, amelybe az eddigiek során eljutott, véleményem szerint két alapvető jelentőségű dolog szükséges:

- egyrészt tisztázni kell a szövegtan, a szövegnyelvészet és a nyelvészet egymáshoz való viszonyát;
- másrészt tisztázni kell az úgynevezett 'szövegtani társtudományok' (poétika, retorika, stilisztika stb.) egymáshoz és a szövegtanhoz való viszonyát;

minden esetben mind tárgyukat, mind céljukat, mind módszereiket illetően.

Ebben az – alapkérdések megoldását remélhetőleg előbbre vivő eszmecsere elindító – írásban kizárólag a *szövegtan társtudományainak* egymáshoz és a *szövegtanhoz* való viszonyával kívánok foglalkozni: míg az 1. és 2. szekcióban korábbi írásokból vett idézetekkel kívánom szemléltetni e viszonyra vonatkozó gondolataim alakulását, a 3-ban elképzeléseim jelenlegi stádiumát kívánom vázolni, mint olyat, amelyből kiindulva szeretném, ha az említett eszmecsere létrejönne.

1. A *Szemiotikai szövegtan* 9. kötetében a szövegtani kutatás diszciplínakörnyezetével foglalkozva, azt a következő táblázattal szemléltettem (lásd **1. táblázat**), s ennek a táblázatnak középső szektorához a következő kommentárt fűztem.

Ami a szóban forgó *textológia* és *a magyar nyelv nyelvészete* kapcsolatát illeti, világos hogy

- egyrészt e textológiának szükségképpen rendelkeznie kell egy, a *magyar nyelv nyelvészete* komponenssel (ez utóbbi felépítéséhez lásd az 1. táblázat középső szektorának a jobb oldali oszlopát);
- másrészt *a magyar nyelv nyelvészete* ezt a komponens szerepet csak akkor tudja betölteni, ha felépítésében eleget tesz a szóban forgó textológia által vele szemben támasztott követelményeknek.

Ami a szóban forgó *textológia* és *a magyar nyelvű szövegek textológiai tárdiszciplínái* (azaz *a magyar nyelvű szövegek poétikája, verstan, narratológiája, retorikája* stb.) horizontális kapcsolatát illeti, ez a kapcsolat – pontosabban a textológia és az említett diszciplínák között kívánatosnak tartható munkamegosztás – még nem tisztázott kellőképpen. Ezt a kérdéskört illetően jelenleg nagyjából a következő mondható. Célszerűnek látszana, ha

- a *poétika* a textológiai operációkat meghatározó / vezérlő (széles értelemben vett!) szövegtipológiai diszciplínává alakulna;
- a *verstan, a narratológia, a retorika* (valamint a funkciójuk szem-

- pontjából velük rokonítható más diszciplínák) a textológiával 'zökkenésmentesen együtt alkalmazható' diszciplína formáját ölténék;
- a *stilisztika* és *esztétika* pedig a textológiai interpretáció eredményeire épülő értékelő interpretatív diszciplínákká válnának.

MAKRO-SZÖVEGTUDOMÁNYOK a magyar nyelvű szövegek szövegtípus-specifikus makrodiszciplínái		
A MAGYAR NYELVŰ VERBÁLIS SZÖVEGEK TEXTOLÓGIAI TÁRSDISZCIPLÍNÁI <i>POÉTIKA</i> <i>VERSTAN</i> <i>NARRATIVIKA</i> <i>RETORIKA</i> <i>STILISZTIKA</i> <i>ESZTÉTIKA</i>	A MAGYAR NYELVŰ VERBÁLIS SZÖVEGEK SZEMIOTIKAI TEXTOLÓGIÁJA	A MAGYAR NYELV NYELVÉSZETE <i>A magyar nyelv rendszerének nyelvészete:</i> a mondattömbök tana (?) az összetett mondatok tana az egyszerű mondatok tana szintagmatan szótan/morfématan hangtan <i>A magyar nyelv rendszere elemei használatának nyelvészete</i> <i>A magyar nyelv szövegeinek nyelvészete:</i> az önálló jelentésű szavak, a névelők, a névmások, a kötőszavak, a toldalékok, az igeidők és igemódok, az egyeztetés, a szórend, a prozódia stb. szövegnyelvészete.
<hr/> ÁLTALÁNOS POÉTIKA VERSTAN NARRATIVIKA RETORIKA STILISZTIKA ESZTÉTIKA	<hr/> ÁLTALÁNOS SZEMIOTIKAI TEXTOLÓGIA	<hr/> ÁLTALÁNOS NYELVÉSZET
AZ INTERDISZCIPLINÁRIS KERET DISZCIPLÍNÁI filozófia, pszichológia, szociológia/antropológia, szemiotika, kommunikációelmélet, a formális metodológiák diszciplínái, az empirikus metodológiák diszciplínái, X		

1. táblázat

A textológia – komplexitása következtében – a nyelvészeti diszciplínák vonatkozásában a domináns diszciplína szerepét játssza, a textológiai társsdiszciplínák – azaz a poétika, a verstan, a narratológia stb. – vonatkozásában ez a szerep az egyértelműen meghatározandó ‘kooperativitás’ jellegét öltheti.

A *szövegtan* és a *nyelvészet* (szövegnyelvészet) kapcsolatának mélyreható elemzésére időközben létrejött egy eszmecserefórum: a Kossuth Lajos Tudományegyetem Irodalmi és Nyelvészeti Tanszékeinek együttműködése keretében elindult egy *Officina textologica* című kiadványsorozat „egy poliglott szövegnyelvészeti–szövegtani kutatóprogram” megvalósítása céljából. A programot a sorozat első füzeté írja le, a program megvalósításának elkezdését jelző három további füzet munkában van.

Bár – részben ennek következtében is – a továbbiakban itt kizárólag a *szövegtan* és *társtudományai* kapcsolatára koncentrálok, ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy ez a kapcsolat függetleníthető a nyelvészet (szövegnyelvészet) problematikájától. A *Szemiotikai szövegtan* 9-ből fentebb idézett írásban – mielőtt az 1. táblázat kommentálását elkezdtem volna – utaltam arra, hogy a szóban forgó diszciplínakörnyezet voltaképpen csak e táblázatból létrehozható két hengerpalásstal szemléltethető adekvát módon: az egyik a táblázat függőleges (közép)tengelye, a másik a táblázat vízszintes (közép)tengelye mentén hozandó létre. Az első hengerpalást a táblázat középső szektorára vonatkozóan világosan szemlélteti, hogy a szövegtani társtudományoknak nemcsak a szövegtan a ‘szomszéd’-ja, hanem a nyelvészet is, aminek következtében a szomszédsági viszonyt mindkét irányban tisztázni kell. Meggyőződésem szerint azonban a szövegtan és társtudományai kapcsolatának a tisztázása az elsődleges feladat.

2. A szövegtan és társtudományai kapcsolatának további elemzése az *Iskolakultúra* című folyóirat 1977. évi szeptemberi számában található. Ez a folyóirat 1997 áprilisától kezdve közli a BENKES ZSUZSÁVAL együtt írt (12 részből állónak tervezett) „Szövegtan a kutatásban és oktatásban” főcímű tanulmánysorozatunkat. E tanulmánysorozat felépítésének alapja egy olyan ‘fiktív’ munkamegosztás, amelynek jegyében én elsősorban a kutatás, BENKES ZSUZSA elsősorban az oktatás kérdéseivel foglalkozik. (Azért nevezem ezt a munkamegosztást ‘fiktív’-nek, mert e két terület sem általános szinten, sem a mi együttműködésünk gyakorlatában nem választható – és nem is választódik – el egymástól.)

A tanulmánysorozat itt szóban forgó 5. részéből – megtartva a tanulmánysorozat kérdésekre tagolt szerkezetét – az alábbiakban kizárólag a kutatásra vonatkozó bekezdéseket idézem, nem foglalkozva külön az *esztétikát* érintő kérdésekkel.

1. kérdés: *Mivel foglalkoznak a verbális szövegek (hagyományos értelemben vett) szövegtani társtudományai?*

Ez a kérdés azért lényeges, mert mind a mai napig nem történt eredményes kísérlet e tudományágak tárgyának (tárgyainak) olyan jellegű meghatározására, hogy annak alapján egymáshoz való viszonyuk kielégítő módon tisztázható lenne. Ha erre a kérdésre rövid választ kívánunk adni, a következőket mondhatjuk: beszélhetünk egy többé-kevésbé valamennyinek részét képező témakörrel, amit röviden „a szó- és gondolatalakzatok elmé-

lete” címmel illethetnénk (hogy itt a ‘közös részre’ csak a legszembevetőbb példát említsem). Ehhez csatlakoznak azután az egyes tudományágakra sajátosabban jellemző olyan témaköri egységek, mint: a *poétika* esetében az irodalmi műfajok és műnemek témája, a *narratológia* esetében az elbeszélő szövegek felépítésének témája, a *retorika* esetében a meggyőző (a szónoki) beszéd témája, a *stilisztika* esetében a szerzőkre, szövegtípusokra és korokra jellemző stílusok (nyelvhasználati módok) témája, az *esztétika* esetében a legtágabban értelmezett (verbális) ‘esztétikum’ mibenlétének a témája, valamennyi esetben az adott téma kutatása / leírása eszközeinek tárgyalását is magukban foglalva.

2. kérdés: *Mivel foglalkoznak (mivel kell foglalkozzanak) a multimediális szövegek szövegtani társtudományai?*

Ez a kérdés azért lényeges, mert tekintettel arra, hogy a humán kommunikációban létrehozott és befogadott szövegek jelentős hányada multimediális szöveg, ezek nem verbális összetevőinek poétikai, retorikai, narratológiai, stilisztikai, esztétikai aspektusaival is foglalkozni kell. Erre a kérdésre a legáltalánosabb szinten az a válasz adható, hogy ezek a társtudományok egyrészt azt kell vizsgálják, hogy a multimediális szövegek nem verbális összetevőiben milyen, a verbális szövegekre jellemző poétikai, retorikai stb. elemekkel / struktúrákkal *analóg* elemek / struktúrák találhatók, másrészt azt, hogy mik a *kizárólag* a multimediális szövegekre jellemző poétikai, retorikai stb. elemek / struktúrák. Az utóbbi időben egyre több olyan tanulmány / könyv lát napvilágot, amely ezekkel a kérdésekkel foglalkozik, amin nem csodálkozhatunk, látva a vizuális elemek mind jobban növekvő szerepét mind a nyomtatásban megjelenő publikációkban, mind az elektronikus / telematikus kommunikációban, hogy a filmről és a televízióról ne is beszéljünk.

3. kérdés: *Mi kellene legyen a tárgya, célja és módszere a szó- és gondolatalakzatok (autonóm) elméletének?*

Erre a kérdésre válaszolni egyidejűleg könnyű is meg nehéz is. A ‘szó- és gondolatalakzatok’ vizsgálata a poétika és retorika keretében több évezredes múltra tekinthet vissza, és kezdettől fogva tárgyát képezte a stilisztikai elemzésnek is, ami azt jelenti, hogy ezekre az elemekre / struktúrákra vonatkozóan az idők folyamán nemcsak hatalmas ismeretanyag halmozódott fel, hanem igen kiterjedtté vált vizsgálatuk szempontjainak a panorámája is.

Ennek alapján viszonylag könnyű eldönteni, hogy mi legyen a *tárgya* ennek a szövegtani társtudománynak: egyrészt a ‘figurális (a nem betű szerinti értelemben vett / veendő) szóalakzatok’, másrészt a verbális kommunikációban nemcsak a szavak, szintagmák és mondatok szintjén, hanem a több szövegmondatból álló szövegek szintjén is alkalmazott / alkalmazható ‘gondolatalakzatok’ struktúrái.

A célja az kellene legyen, hogy olyan ismereteket foglaljon rendszerbe, amelyeket valamennyi más társtudomány saját célkitűzésének megfelelően használhat. Más szóval: vonatkoztasson el – amennyiben lehetséges – mindazoktól a tulajdonságoktól, amelyek az egyes hagyományos társtudományokon belül ezekhez az alakzatokhoz mint ‘társtudomány-specifikus tulajdonság’-ok tapadtak. Hogy ez miképpen valósítható meg, erre a kérdésre a válasz már egyáltalán nem könnyű.

Az előbbiekből a *módszerre* vonatkozóan az következik, hogy ez a módszer a szó legszorosabb értelmében (leíró) *nyelvi* szintaktikai-szemantikai kell legyen. Hogy ezekhez az alakzatokhoz milyen körülmények között, milyen poétikai, retorikai, stilisztikai jegyek (értékek) járulnak / járulhatnak, ezt kimutatni majd az egyes autonóm szövegtani társtudományok feladatainak egyike lesz.

Feltételezve a szó- és gondolatalakzatok (autonóm) tudományágának létezését, vizsgáljuk most meg röviden azokat a kérdéseket, amelyek a többi szövegtani társtudományt érintik. Úgy tűnik, hogy azok csoportján belül három, egymástól jól elkülöníthető alcsoportot különböztethetünk meg. Az egyikbe a *tipológiai* jellegű társtudományok sorolhatók, a másodikba a *stílus* aspektusaival, a harmadikba az *esztétikai értékekkel* foglalkozók. A továbbiakban ezeket az alcsoportokat vesszük sorra. Jóllehet ezeknek az alcsoportoknak a tárgyalásánál is elsősorban a verbális szövegek állnak figyelmünk középpontjában, ezek a társtudományok céljukat, tárgyukat és módszerüket a multimediális szövegek vizsgálatára is ki kell terjesszék.

4. kérdés: Melyek a tipológiai jellegű szövegtani társtudományok, és mik azok globális feladatai?

Ezeknek a társtudományoknak a tartományán belül is célszerű lenne egy olyan ‘*tipológiai alaptudományág*’-at létrehozni, amely úgy foglalná rendszerbe a szövegmegformáltság típusaira vonatkozó általános alapismerteket, hogy azok bármely olyan ‘speciális szövegtípus vizsgálatára létrehozott tipológiai tudományág’-ban alkalmazhatók lennének, mint például az irodalmi művekkel foglalkozó *poétikában*, a legáltalánosabban értelmezett – a közérdekű élelőszóbeli megnyilvánulás valamennyi formájával foglalkozó – *retorikában* stb.

A *tipológiai alaptudományág* a leíró, az elbeszélő, az érvelő, a dialógikus stb. szövegtípusok formai és szemantikai megformáltságának jellemző jegyeit kellene hogy rendszerbe foglalja úgy, hogy ne hivatkozzon közvetlenül se irodalmi, se retorikai, se ezekhez hasonlóan speciális jellegű más művekre. (Hogy legalább egy példát említsek: az elbeszélő szövegtípust illetően csak az általános narrativika kérdéseit tárgyalja, a folklorisztikai, a bibliai, az irodalmi stb. narrativikáét ne.) Meggyőződésem szerint erre azért is szükség lenne, mert például az, hogy egy szöveg irodalmi-e vagy sem – különösképpen ami a modern és posztmodern irodalmi műveket illeti –, nem vagy nem

kizárólagos jelleggel 'inherens' (nem belső) tulajdonsága egy adott szövegnek.

Egy ilyen tipológiai alaptudomány köré szerveződve

- a *poétika* egyrészt az 'irodalmisság' fogalmának tisztázásával (definiálásával) kellene hogy foglalkozzon, másrészt az egyes irodalmi műnemek / műfajok, valamint a körükbe tartozó szövegek makromegformáltságának kérdéseivel;
- a *retorika* egyrészt a 'közérdekű előszóbeli megnyilvánulás' fogalmának tisztázásával (definiálásával) kellene hogy foglalkozzon, másrészt az egyes retorikai műnemek / műfajok, valamint a körükbe tartozó szövegek makromegformáltságának kérdéseivel;
- a többi speciális tudományágat ezek analógiájára kellene felépíteni.

A 'kommunikációs-situációk' általános kérdéseinek vizsgálatát mind a tipológiai alaptudományág, mind a speciális tipológiai tudományágak esetében, úgy gondolom, célszerű lenne egy általános szövegtan feladatkörébe utalni.

5. kérdés: Milyen jellegű szövegtani társtudomány a stilisztika, és mik globális feladatai?

Mindenekelőtt azt szeretném hangsúlyozni, hogy amíg mind a tipológiai alaptudományág, mind a speciális tipológiai tudományágak (poétika, retorika stb.) nagyrészt olyan ismereteket foglalnak rendszerbe, amelyek a szövegmegformáltság szövegtani elemzése során alkalmazásra kerülnek, a stilisztika olyan ismereteket rendszerez, amelyek alkalmazása a szövegmegformáltság szövegtani elemzésének eredményeire épülnek. Többek között ezzel magyarázható egyfelől, hogy a poétikát és retorikát a szövegtan előfutáraiként szokás emlegetni, másfelől pedig, hogy a stilisztika sokszor a szövegtannal konkuráló tudományág formájában jelentkezik. A szövegtan és stilisztika kapcsolatát illetően más megvilágításban azt mondhatjuk, hogy amíg a szövegtan elsődlegesen értelmező, a stilisztika elsődlegesen értékelő jellegű, akkor is, ha egyik is, másik is, megmarad a leírás szintjén.

A stilisztika egyrészt olyan általános kérdésekkel kell foglalkozzon, mint a stílus mibenlétének meghatározása, másrészt olyan kérdésekkel, amelyek egy-egy *mű*, egy-egy *alkotó*, valamint egy-egy *korszak* stílusa elemzésének és leírásának alapkérdései.

[Az itt tárgyalt írásban 6. kérdésként az esztétikát érintő kérdésekkel foglalkozunk, ennek idézésétől itt eltekintek, s közvetlenül az összegző befejezésre térek rá.]

***

A szövegtani társtudományok fenti tárgyalásának befejezéseként röviden a következőket kívánom összefoglalóan kiemelni:

- célszerű lenne a hagyományos értelemben vett poétika, retorika, stilisztika, (irodalom)esztétika tárgyát, célját és módszerét vizsgálat tárgyává tenni annak érdekében, hogy a szó általánosabb értelmében vett szövegtani társtudományok területei egyértelműen körülhatárolhatóak legyenek;
- egy ilyen vizsgálat eredményeként a szövegtani társtudományok rendszere például a következő tudományágakat tartalmazhatná:

- általános szövegtipológia,
- a szó- és gondolatalakzatok általános jelentéstana,
- az egyes szövegtípusok 'poétiká'-ja,
- az egyes szövegtípusok 'retoriká'-ja,
- (tisztázandó, hogy esetleg milyen más – a poétikával és retorikával analóg – speciális szövegtani társtudomány létrehozása szükséges / kívánatos),
- az egyes szövegtípusok 'stilisztiká'-ja,
- az egyes szövegtípusok 'esztétiká'-ja,

ahol „az egyes szövegtípusok” kifejezés a multimediális szövegek különféle típusaira is vonatkozik.

3. A fenti 1. és 2. pontban idézett előzetes megfontolások után – a *verstant* a nyelvészeti tudományok körébe utalva – a *szövegtan* és a *szövegtani társtudományok* viszonyát a következőképpen látom.

- A *szövegtan*on belül célszerű létrehozni egy olyan *tipológiai* komponenst, amely
  - az elemi jelek szemiotikai tipológiáján kívül – a következő tipológiákat kell hogy tartalmazza:
    - a *kommunikációs* tipológiáját (amit én eddig is a szövegtan – közelebbről a szemiotikai szövegtan – részeként kezeltem); valamint
    - a *kompozíciók* tipológiáját a kompozicionális organizáció valamennyi szintjére vonatkozóan, azaz
      - a *mikrokompozíciók* (a lehetséges 'morfológiai szerkezetek') tipológiáját;
      - a *mezokompozíciók* (a lehetséges szóalakok, szóösszetételek, szintagma-szerkezetek és tagmondatszerkezetek) tipológiáját;

[minden bizonnyal ennek a tipológiának a keretébe kell hogy tartozzék a mezoszintű szó- és gondolatalakzatok 'neutrális' számbavétele];
      - a 'homogén makrokompozíció-összetevők' (a leíró, az elbeszélő, az érvelő, a dialogikus stb. szövegmondattömbök) tipológiáját;

[ezeket a 'homogén szerkezetű' szövegmondattömböket tekinthetjük azoknak az alapelemeknek, amelyekből tetszés szerinti felépítésű szövegek létrehozhatók; a tetszés szerinti felépítésű szövegek tipológiájának a megalkotása azonban (ha egy ilyen tipológia egyáltalán megalkotható!) már nem képezné a szövegtan feladatát].
- A mikro- és mezokompozíciók tipológiájának a létrehozása nagy való-

színűséggel a szövegtan és a rendszernyelvészet közös feladata, a makrokompozíciók tipológiájáé a szövegtan és a szövegnyelvészeté.

- A *szövegtan társtudományainak* szektorán belül célszerű a következő három alszektor létrehozni:

- a *poétika* jellegű szövegtani társtudományok alszektorát

- ebbe az alszektorba tartozna a 'hagyományos poétika', mint az irodalmi funkciójú kommunikációs-szituációban létrehozott, illetőleg befogadott szövegek (leíró) szövegtani társtudománya, amelynek feladata a különféle műnemek és műfajok tipológiájának létrehozása, valamint a tárgytartományába tartozó egyes szövegtípusok 'tipikus (formai és szemantikai) megformáltsága'-nak a leírása, hivatkozással a szövegtanban leírt homogén szövegmondattömbökre és neutrális szó-, illetőleg gondolatalakzatokra;
- ebbe az alszektorba tartozna továbbá a 'hagyományos retorika', mint a 'meggyőzés' funkciójú kommunikációs-szituációkban létrehozott, illetőleg befogadott szónoki beszédek (leíró) szövegtani társtudománya, amelynek feladata a különféle szónoki beszédek tipológiájának létrehozása, valamint a tárgytartományába tartozó egyes 'szónoki beszéd' típusok 'tipikus (formai és szemantikai) megformáltsága'-nak a leírása, hivatkozással a szövegtanban leírt homogén szövegmondattömbökre és neutrális szó-, illetőleg gondolatalakzatokra;
- ebbe az alszektorba tartoznának végül a különféle más (az irodalmi, illetőleg a meggyőzés funkció analógiájára értelmezhető, például jogi, vallási, orvosi stb.) funkciójú kommunikációs-szituációban létrehozott, illetőleg befogadott szövegek (leíró) szövegtani társtudományai, amelyek feladata a tárgytartományukba tartozó szövegek tipológiájának létrehozása, valamint az egyes tipológiákhoz tartozó szövegtípusok 'tipikus (formai és szemantikai) megformáltsága'-nak a leírása, hivatkozással a szövegtanban leírt homogén szövegmondattömbökre és neutrális szó-, illetőleg gondolatalakzatokra;

- a *stilisztikák* alszektorát

ebbe az alszektorba tartoznának az egyes poétikai jellegű szövegtani társtudományokhoz társuló stilisztikák, azaz az irodalmi, a meggyező, a vallási, a jogi, az orvosi stb. funkciójú kommunikációs-szituációban létrehozott, illetőleg befogadott szövegek stilisztikája, amelyek feladata egyrészt a szóban forgó szövegek stilisztikai minősítése, hivatkozással e szövegeknek a megfelelő poétikai társtudomány által nyújtott leírására, másrészt különféle szempontú stílustipológiák létrehozása;

- az esztétikák alszektorát

ebbe az alszektorba tartoznának az egyes poétikai jellegű szövegtani társtudományokhoz társuló esztétikák, azaz az irodalmi, a meggyőző, a vallási, a jogi, az orvosi stb. funkciójú kommunikációs-szituációban létrehozott, illetőleg befogadott szövegek esztétikája, amelyek feladata egyrészt a szóban forgó szövegek esztétikai minősítése, hivatkozással e szövegeknek a megfelelő poétikai társtudomány által nyújtott leírására, másrészt különféle szempontú esztétikum-tipológiák létrehozása.

Befejezésül hangsúlyozni kívánom, hogy

– a szövegtani társtudományoknak nevezett tudományágak egymáshoz való viszonyát attól függetlenül tisztázandónak tartom, hogy egy szövegtannal való kooperációjukat célszerűnek / szükségesnek ítéljük, vagy sem;

– amennyiben azonban úgy véljük, hogy – nem utolsósorban a valamennyiben közösnek tartható olyan közös témák miatt, mint például a ‘szó- és gondolatalakzatok’ témája – egy szövegtannal való kooperációra is célszerű gondolni, e szövegtan és a szövegtani társtudományok kapcsolata ‘mindkét irányban következményekkel járó kapcsolat’-ként kezelendő.

A jelen kötet nyomdába adása előtti utólagos megjegyzések: (a) időközben megjelent a *Szemiotikai szövegtan* 10. és 11. kötete is, így a diszciplínakörnyezet tágabb kontextusának ma már a 9-11. kötetek együtt tekinthetők; (b) az *Iskolakultúrában* publikált említett cikksorozat 1998-ban könyv alakban is megjelent, bibliográfiai adataihoz és tartalmi felépítéséhez lásd a jelen kötet *Bibliográfiák, Repertóriumok* részét.

ON THE RELATION BETWEEN THE TEXTOLOGICAL DISCIPLINES AND THE SEMIOTIC TEXTOLOGY (STATEMENTS FOR OPENING A DISCUSSION)

JÁNOS S. PETŐFI

This paper – conceived as, statements for opening a discussion – (a) contains some observations concerning the relation between such traditional textological disciplines as poetics, rhetoric, narratics on the one hand, and the semiotic textology on the other, and (b) formulates some proposals for the re-definition of the scope of these textological disciplines in the theoretical framework of the semiotic textology.